

УДК 81'373.611=111=112.2=161.2

DOI <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-215-43>

КОМПАРАТИВНИЙ КОНТРАСТ ФОРМ, ФУНКЦІЙ ТА РОЛІ ФЕМІНІТИВІВ В УКРАЇНСЬКІЙ, НІМЕЦЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

COMPARATIVE CONTRAST OF FORMS, FUNCTIONS AND ROLES OF FEMININE NOUNS IN THE UKRAINIAN, GERMAN AND ENGLISH LANGUAGES

Степанов В. В.,*orcid.org/0000-0002-8169-7908**доктор філософії з філології,**старший викладач кафедри германської філології**Сумського державного університету***Забашта Д. В.,***orcid.org/0009-0008-8649-4369**студентка 4-го курсу кафедри германської філології**Сумського державного університету*

Стаття розглядає фемінітиви як явище, що є специфічним у сучасній лінгвістиці. Актуальність студії пояснюється особливим місцем мови у формуванні національної ідентичності, особливо в кризовий період, коли держава відстоює свою незалежність. З іншого боку, релевантність дослідження спирається на демократичні цінності, де гендерна рівність виступає пріоритетом, що закріплюється в мові як засобі мислення і функціонування соціуму.

Проведення дослідження є доцільним, оскільки тематика гендерної рівності та маскулінітивно-фемінітивного балансу викликає глибокий інтерес серед лінгвістів у Scopus-публікаціях за період 2020–2025 років. Прикметним є те, що вчені цікавляться гендерними питаннями у аспектах національної ідентичності як в одній мовній групі, так і в суміжних. Висока популярність теми фемінітивів у європейському осередку, з одного боку, та зміцнення української національної ідентичності в час суспільно-політичної турбулентності (війни), з іншого, зумовлює обрання авторами тематичного напрямку дослідження.

Об'єктом дослідження є фемінітиви в українській, німецькій та англійській мовах з лінгвістичної та соціокультурної точок зору. Предметом дослідження виступають особливості формування, функціонування та вживання фемінітивів у цих мовах, їхня роль у відображенні суспільних процесів і формуванні мовної норми. Дослідження проводиться через зіставний метод для типологічного аналізу фемінітивів у слов'янсько-германському ракурсі із визначенням їх форм, функцій та впливу на формування мовної ідентичності.

У процесі дослідження встановлено, що головним засобом у передачі гендерних ознак можуть виступати суто лексичні ресурси (англійська мова) або морфологічно-граматичні засоби (українська та німецька мови). У першому випадку закономірність зумовлена відсутністю граматичної категорії роду та тягою до інклюзивної нейтралізації, коли рівність прав і свобод передається через лексично нейтральні слова. У другому випадку наявність роду зумовила появу морфологічних елементів (суфіксів). Їхній гендерний функціонал варіативний: якщо в німецькій культурі суфікс *-in-* міцно закріпився на позначення жіночої статі, то в українській мові фемінітивні суфікси є відносно молодим явищем, що зумовлює суперечливе ставлення до процесів гендерного словотворення.

Результати дослідження можуть бути основою для проведення нових студій у внутрішньомовному та міжмовному аспектах.

Ключові слова: фемінітиви, маскулінітиви, гендер, українська мова, німецька мова, англійська мова, типологічне зіставлення.

The article considers feminine nouns as a phenomenon that is specific in modern linguistics. The study topicality is explained by the special place of language in formation of national identity, especially in a crisis period, when the state defends its independence. On the other hand, the study relevance is based on values of a democratic society, where gender equality is a priority, which is fixed in language as a means of social thinking and functioning.

Authors' conduct of the study is appropriate, since the topic of gender equality and the masculinity-femininity balance arouses a deep interest among linguists in Scopus publications for the period 2020–2025. It is noteworthy that scientists are interested in gender issues in aspects of national identity both within a language group and neighboring ones. High popularity of feminine nouns in the European space and strengthening of the Ukrainian national identity during the socio-political turbulence (war) determine the authors' choice of thematic direction of the research.

The study object is feminine nouns in the Ukrainian, German and English languages from a linguistic and socio-cultural point of view. The study subject is peculiarities of formation, functioning and use of feminine nouns in these languages, their role in reflecting social processes and forming the language norm. The research is implemented via the comparative method for typological analysis of feminine nouns from the Slavic-Germanic perspective with determination of their forms, functions and influence on the linguistic identity formation.

Within the study, it was established that the main means of transmitting gender features can be purely lexical resources (English) or morphological and grammatical ones (Ukrainian and German). In the first case, the pattern is due to absence of the grammatical category of gender and tendency to inclusive neutralization, when equality of rights and freedoms is conveyed through lexically neutral words. In the second case, presence of gender led to emergence of morphological elements (suffixes). Their gender functionality is variable. In the German culture the suffix *-in-* has firmly established itself as a designation of the female gender. In the Ukrainian language, feminine suffixes are a relatively young phenomenon, which causes a contradictory attitude to processes of gender word formation.

The research results can be a basis for conducting new studies in intralingual and interlingual aspects.

Key words: feminine nouns, masculine nouns, gender, Ukrainian language, German language, English language, typological comparison.

Постановка проблеми. Мова завжди була важливим чинником формування національної ідентичності. Протягом століть українська мова зазнавала постійних утисків: її забороняли, намагалися витіснити з публічного простору, висвітлювали як провінційний говір тощо. Утім, українська мова вижила і продовжує розвиватися.

Однією із найбільш помітних ознак еволюції української мови стала поява фемінітивів – граматичних форм, що позначають жіночий рід назв професій, посад, соціальних ролей. Їхнє впровадження викликає дискусію в науковій та суспільній спільноті. Прихильники вбачають у фемінітивах крок до мовної рівності та відображення реалій сучасності. Критики вважають їх надмірним новотвором, що порушує гармонію та традиції української мови. Крім того, у період війни важливим є типологічне порівняння для доведення самостійного статусу української мови на підставі фіксації схожих граматичних процесів у мовах інших народів. Цим зумовлена актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематика фемінітивів зокрема та гендерної рівності загалом уже давно викликала жвавий інтерес серед науковців. Огляд Scopus-видань за період 2020–2025 років демонструє дві провідні тенденції в фемінітивно-гендерних парадигмах.

По-перше, досліджують національний характер фемінітивів та гендеру як ознаки мовної ідентичності. Частими є гендерні дослідження в європейському осередку: вивчають фемінітиви в германській (Німеччина [1], Швеція [2]), романській (Франція [3], Італія [4], Іспанія [5]), грецькій (Греція [6]) слов'янській (Чехія [7], Словенія [8], Україна [9]) групах. Схоже простежується в азіатському та африканському регіонах, де розглядають фемінітиви в арабській мові [10; 11].

По-друге, лінгвістів цікавлять типологічні відмінності мов однієї або різних груп: наскільки в них дотичними є форми та функції фемінітивів, яку роль вони виконують, як та чому еволюціонували або зникли тощо. У європейському просторі помітними є порівняння граматичної категорії роду та риси її прояви в романо-германському [12], романо-грецькому [13] аспектах.

Деталізують маскулінітивно-фемінітивний контраст в різновидах однієї мови або в суміжних мовах конкретної групи. Скажімо, фахівці вивчають гендерний баланс у канадському та швейцарському варіантах французької мови [14]. Описують гендерні маркування в датській та німецькій мовах германської групи [15]. Аналогічна риса характерна для Африки та Азії, де проявляється дослідницький інтерес до гендерних вкраплень у синтаксисі та морфології в рамках єгипетського, сирійського та йорданського варіантів арабської мови [16].

Вищезазначені тенденції задають тон нашої студії: простежити типологічний контраст форм та функцій фемінітивів у слов'янсько-германському ракурсі, а саме в межах мовної тріади «українська – німецька – англійська». *Об'єктом* дослідження є фемінітиви в українській, німецькій і англійській мовах. *Предметом* дослідження виступають особливості формування, функціонування та вживання фемінітивів у цих мовах, їхня роль у відображенні суспільних процесів і формуванні мовної норми.

Метою студії є типологічний аналіз фемінітивів, визначення їхніх функцій, шляхів розвитку та впливу на формування мовної ідентичності.

Поставлена мета зумовлює розв'язання таких *завдань*:

- Роз'яснити сутність фемінітивів, проаналізувати історичні передумови їх появи та становлення;
- З'ясувати основні типологічні відмінності фемінітивів (у граматично-морфологічному аспекті), а також основні тенденції їх уживання в українській, німецькій та англійській мовах;
- Оцінити соціокультурні роль та значення фемінітивів у контексті формування мовної політики та ідентичності нації.

У процесі проведення дослідження автори спираються на *зіставний метод*.

Ресурсом дослідження виступає лексико-граматичний фонд української, німецької та англійської мов як засіб відстеження форм, функцій та ролі фемінітивів у сучасному світі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останніми роками питання вживання фемінітивів стало одним із найбільш дискусійних у сучасній лінгвістиці. Якщо для частини дослідників ці одиниці вважаються проявом демократизації та мовної рівності, інші вбачають у них загрозу природній структурі української мови. Зокрема, І. Фаріон підкреслює штучний характер цього процесу. Вона зазначає, що більшість новотворів нав'язані зовнішніми соціально-політичними ініціативами, зокрема грантами гендерних організацій, які прагнуть формалізувати рівність через мову [17]. За її словами, акцент на суфіксальних формах (педагогиня, професорка, докторка) є надмірним і відволікає від природного розвитку мови: мовна норма і так передбачає способи вираження жіночої статі, тоді як нав'язування нових форм не завжди відповідає комунікативним потребам і стилістичним законам української мови.

Фемінітиви (від лат. *femina* – жінка) традиційно розуміються як іменники жіночого роду, утворені від назв осіб чоловічого роду для позначення жінок за професією, статусом чи соціальною роллю. У західній лінгвістиці аналогічне поняття подається через термін *feminine noun* – іменник жіночого роду. Як зазначає Merriam-Webster Dictionary, *it is a noun, pronoun, adjective, or inflectional form or class of the feminine gender* [18]. Таким чином, українське поняття фемінітив можна співвіднести з англійським *feminine noun*, що підкреслює граматичний, а не ідеологічний аспект цих одиниць.

У сучасній українській мові для утворення фемінітивів використовують суфікси, найбільш продуктивними з яких є **-к-** (*фігурист* – *фігуристка*), **-иц-** (*учень* – *учениця*), **-ин-** (*продавець* – *продавчиня*) та **-ес-** (*поет* – *поетеса*). Як зазначає Г. Сабадир, можливою є конкуренція між кількома формами одного слова (наприклад, *фотографка* – *фотографиня* – *фотографеса*), що відображає процес становлення нових мовних одиниць і визначення того, яка форма закріпиться у мовній практиці [19].

На думку О. Малахової, люди експериментують, і нормально, що не всі ці експерименти одразу бувають вдалими [20]. Ця теза підкреслює, що деякі форми фемінітивів можуть

з'являтися як тимчасові або неприродні для мовної традиції, і що мовна практика інколи проходить через «фазу експерименту», перш ніж закріплюються природні норми.

Семантично фемінітиви позначають осіб жіночої статі. Граматично вони належать до іменників жіночого роду та узгоджуються з прикметниками й дієсловами у жіночому роді. Проте надмірне використання штучних новотворів може призводити до спотворення семантики та зміщення акценту з професійної ролі особи на її стать. Соціолінгвістично це часто стає демонстративним проявом «гендерної коректності», а не відображенням природних мовних потреб.

У німецькій мові можна побачити, що фемінітиви традиційно утворюються через суфікс *-in-* (*Lehrer – Lehrerin, Arzt – Ärztin*). Такий спосіб забезпечує прозоре і семантично зрозуміле позначення жіночого роду, що не викликає суперечок у мовній практиці. Часто використовується конструкція *Studierende* (студенти) – нейтральна форма множини, що охоплює всіх осіб, які навчаються у вищому навчальному закладі незалежно від статі [21]. Крім того, сучасні дослідження показують, що граматично жіночі або спеціально нейтральні іменники, такі як *die Lehrkraft*, сприймаються більш інклюзивно і не підсилюють гендерні стереотипи, тоді як граматично чоловічі іменники *der Lehrer* майже завжди асоціюються з чоловічим родом [1].

За словами М. Давлятової, у той час як німецька мова пропонує граматично усталені форми фемінітивів, англійська мова практично не має продуктивних жіночих варіантів професійних назв [22]. Наприклад, слова *teacher, doctor* є нейтральними щодо статі. Раніше для позначення жінок іноді вживалися суфіксальні форми на кшталт *actress* або *stewardess*, проте зараз вони все частіше замінюються універсальними назвами (*actor, flight attendant*). Активно вживають *police officer* замість *policeman / policewoman*. Це свідчить про те, що англійська мова орієнтується на гендерну нейтральність, уникаючи маркування статі у професійних та соціальних назвах і відображаючи соціальні ідеали рівності.

Отже, фемінітиви в українській мові перебувають на стадії активного словотворчого експерименту, водночас у німецькій та англійській мовах спостерігаються більш усталені або нейтральні граматичні стратегії. Це свідчить про вплив культурних і соціальних чинників на мовну систему.

Для української мови фемінітиви – зовсім не новітнє явище. Історично вони існували як природна категорія мовної системи, що відображала необхідність позначення жінок за професійною, соціальною чи родинною ознакою. Як зазначає дослідниця О. Деркачова, в українській мові фемінітиви мають дуже давню історію, і найперші з них утворилися ще у період праїндоевропейської єдності [23].

Ще раніше функціонували традиційні форми *княгиня, королева, цариця*, які утворювалися за допомогою суфіксів *-ин-, -ев-, -иц-* для граматичного маркування жіночого роду. З розвитком ремесел і соціальних ролей з'явилися слова *кравчиня, продавиця, ткаля*, які відображали професійну діяльність жінок. Подібні слова широко вживалися і в українській літературі. У творах Лесі Українки зустрічаємо використання фемінітивів на позначення соціальної ролі жінок:

Сама вона живе в ній із своїм старим: ні діток не має вона, ні родини; от хіба тільки сусідка або кума забіжить часом на попрядки чи так у свято прийде одвідати [24].

Творчість Т. Г. Шевченка та П. О. Куліша пронизана різними формами фемінітивів: *багатурка, дяконіця, сотниківна, гетьманша, попівна, шинкарка*. Тобто, фемінітиви природно функціонували в мовному середовищі кінця XIX – початку XX століття, що тісно пов'язано з розвитком української національної свідомості та боротьбою за жіночу емансипацію. У цей час формувалася українська літературна мова та зростала роль жінки в культурному житті. Почали з'являтися нові слова: *лікарка, вчителька, письменниця*.

У радянський період вживання фемінітивів фактично контролювалося мовною політикою СРСР. Як зазначає Ю. Стежко, українська мова перебувала під впливом ідеологічного нагляду, тож відкрито заявляти про те, що використання чоловічих форм для позначення жінок суперечить природним морфолого-синтаксичним законам української мови, майже ніхто не наважувався [25].

Після здобуття незалежності, особливо з 2010-х років, спостерігається активізація творення фемінітивів, що стало частиною загального курсу на дерусифікацію та повернення мови до її природних норм. Упровадження форм жіночого роду цілком обґрунтоване не лише як повернення до природних норм української мови, а й як відображення гендерних змін у суспільстві, що відбуваються відповідно до європейських демократичних принципів.

Сучасна українська мова використовує низку суфіксів для творення фемінітивів. Найбільш продуктивним є суфікс *-к-*, який приєднується до основи без значних фонетичних змін і має нейтральний стилістичний відтінок. Наприклад: *журналістка, учителька, редакторка, фігуристка, студентка*.

Інші суфікси мають свої особливості [26]:

1. Суфікс *-иц-* (*продавиця, верстальниця, речниця*) – традиційний, часто пов'язаний із назвами професій чи соціальних ролей;

2. Суфікс *-ин-* (*героїня, кравчиня, княгиня*) – уживається для підкреслення високого соціального статусу чи шанобливого ставлення;

3. Суфікс *-иш-* (*професорша, лікарша, директорша*) – менш продуктивний, має розмовне або емоційно забарвлене значення;

4. Суфікс *-ес-* / *-к-* (для іншомовних основ) – *поетеса, акторка*.

Функціональна роль цих суфіксів полягає в граматичному маркуванні жіночого роду та забезпеченні точності мовного вираження. Таким чином, словотвірна система фемінітивів не лише розширює лексичний запас мови, а й відображає її морфологічну гнучкість.

Ставлення українців до фемінітивів залишається контраверсійним. Їх розглядають як прояв гендерної рівності та мовної демократизації. З іншого боку, частина носіїв вважає їх штучними та незграбними формами, які паплюжать звучання мови. Такі дискусії часто активізуються в соцмережах після появи нових форм, наприклад *медіаторка* чи *маркетологиня*.

О. Селіванова засвідчує, що фемінітиви слугують засобом маркування нових соціальних ролей жінки, відображенням її активної участі й значущості в суспільному житті [27]. Утім, норма ще перебуває в процесі становлення, тому спостерігається варіантність (*професор* – *професорка* / *професорша*).

Отже, сучасна українська мовна норма характеризується відкритістю до змін і поступовою фемінізацією лексики. Узус формує новий баланс між традицією й інновацією, тоді як суспільне сприйняття процесів відображає глибші соціокультурні трансформації, пов'язані з переосмисленням ролі жінки.

Порівняння творення фемінітивів в українській мові з аналогічними процесами у **німецькій мові** виявляє фундаментальні відмінності у підходах до гендерного відображення. Цей контраст зумовлений як морфологічною структурою мов, так і соціолінгвістичними трендами.

Утворення фемінітивів в українській мові – прояв лінгвістичної експресії та прагнення до морфологічної симетрії, де кожному чоловічому номіну (маскулінитиву) відповідає жіночий (фемінітив). Ця стратегія різко контрастує з іншими європейськими мовами.

На противагу цьому, у німецькій мові залучають усталений суфікс *-in-* для творення фемінітивів: *Übersetzer – Übersetzerin* (*перекладач – перекладачка*), *Friseur – Friseurin* (*перукар – перукарка*). Ця стратегія є граматично стабільною та нормативною. Водночас, є тенденція в бік гендерної нейтралізації та інклюзивності: з'являються форми типу *Studierende* замість традиційного *Studenten* (чоловічий рід) [28]. Таким чином, німецька мова демонструє баланс між традиційною граматикою і новими соціолінгвістичними запитам.

Починаючи з кінця ХХ століття, під впливом феміністичного руху та соціальної політики рівності у Німеччині розпочалася активна мовна реформа, спрямована на підвищення гендерної інклюзивності. Основна мета реформи – репрезентація не лише чоловіків і жінок, а й небінарних і трансгендерних осіб у мовленні. З'являються різноманітні графічні та лексичні стратегії інклюзивності, серед яких найпоширеніші: *Lehrer*innen* – форма з гендерною зірочкою;

Lehrer_innen – варіант з підкресленням; *Studierende, Lehrkraft, Fachperson* – нейтральні замітники, що не вказують на рід.

Ці форми дозволяють уникати бінарного поділу й одночасно охоплюють усіх можливих учасників комунікації. За словами С. Каспера, гендерна зірочка та підкреслення є спробою зробити мовно видимою ідею спектральності гендеру, а не показати його бінарність [29].

У контексті граматичних родів відзначається, що українська мова зберігає повну систему родів (чоловічий, жіночий, середній), що дозволяє фемінітивам виконувати роль синтаксичного та семантичного маркера статі. Німецька мова також має граматичні роди (*Masculinum, Femininum, Neutrum*), і традиційні форми фемінітивів інтегруються в цю систему. Англійська мова не використовує граматичний рід як морфологічну категорію, і тому відсутність фемінітивних маркерів не порушує граматичної структури.

Відсутність граматичного роду в **сучасній англійській мові** сприяє гендерній нейтралізації. Англійські тексти уникають граматичного маркування статі: *actor* використовується для чоловіків і жінок; замість *waiter / waitress* частіше вживають *server*. Ця стратегія відображає прагнення англословних спільнот до мінімізації гендерних стереотипів у мові [30].

Тенденція до нейтралізації гендеру в англійській мові пояснюється наслідком глибоких соціолінгвістичних змін ХХ–ХХІ століть. Якщо у ХІХ – на початку ХХ століття форми *authoress, poetess, stewardess, hostess, actress* активно вживалися як маркери жіночої статі, то сучасна англійська мова дедалі частіше уникає таких позначень. Як зазначає Дж. Голмс, гендерні відмінності в професійній сфері все частіше розглядаються як непотрібні в сучасній англійській мові [31]. Ця зміна відображає ширший суспільний рух до інклюзивності, рівності та уникнення дискримінаційних конотацій у мовленні.

Починаючи з другої половини ХХ століття, унаслідок феміністичного руху та розвитку соціолінгвістики, відбулося активне переосмислення ролі мови у формуванні гендерних уявлень. У професійній лексиці розпочалася системна заміна маркованих назв на нейтральні форми, придатні для позначення людей будь-якої статі: *policeman – police officer, fireman – firefighter, stewardess – flight attendant, waitress – server, businessman – entrepreneur*.

Важливим елементом сучасної інклюзивної мовної політики стало поширення нейтральних займенників *they / them* для позначення людини з небінарною статтю. Така практика отримала офіційне визнання: Merriam-Webster Dictionary додав нове значення займенника *they* як *used to refer to a single person whose gender identity is nonbinary* [32]. Це є показником того, що тенденція до нейтралізації охоплює лексичний і граматичний рівень англійської мови.

Загалом розвиток англійської системи фемінітивів демонструє перехід від фемінізації (*gender-marking*) до інклюзивної нейтралізації (*gender-neutralization*). Якщо українська та німецька мови активно формують нові фемінітиви, то англійська навпаки прагне універсалізації назв незалежно від статі. Таким чином, еволюція англійських фемінітивів від маркованих до нейтральних форм є результатом мовних закономірностей спрощення і глобальних соціокультурних процесів, спрямованих на рівність та інклюзивність.

Роль та значення фемінітивів. Фемінітиви сьогодні виконують не лише граматичну, але й важливу соціокультурну функцію. Вони відображають зміну суспільних уявлень про роль жінки в професійному та громадському житті і слугують формуванню мовної свідомості. Поширення фемінітивів у медіа, соціальних мережах та офіційному дискурсі є показником того, що мова активно реагує на потреби суспільства та стає засобом трансляції гендерної рівності.

У ЗМІ фемінітиви використовуються для позначення політичних, освітніх, культурних і наукових посад: *журналістка, депутатка, міністерка, професорка, експертка*. Форми на кшталт *депутатка Верховної Ради, головна редакторка, керівниця проекту* стають нормою у сучасній журналістиці.

Соціальні мережі показують більшу варіативність і експериментальність у словотворенні, що свідчить про відкритість мовного простору та динамічність узусу. Користувачі творять нові форми (*науковиця, лікарка-хірург*), включають жіночі назви у професійну лексику, яка раніше вважалася суто чоловічою.

Соціологічно ставлення до фемінітивів є неоднозначним. Частина мовців розглядає їх як засіб досягнення мовної рівності та прояв сучасної мовної культури, інші вважають їх неприродними або надмірними новотвореннями. Це відображає соціокультурні трансформації, пов'язані з переосмисленням гендерних ролей, демократизацією та прагненням до інклюзивної комунікації.

Тут проявляється протиріччя. Фемінітиви підвищують видимість жінок у професійних і суспільних сферах, формують гендерно рівну мовну культуру, підтримують інклюзивність. З іншого боку, надмірне або непродумане вживання новотворених форм може сприйматися як штучне або стилістично надмірне, ускладнювати мовлення та нав'язувати нові норми. Така неоднозначність спричинена як індивідуальними мовними уподобаннями, так і різницею між офіційним та неофіційним комунікативним середовищем.

У зарубіжних мовах спостерігаються схожі тенденції, хоча їхня реалізація відрізняється. Англійська мова прагне до гендерної нейтралізації, а традиційні марковані фемінітиви витісняються з офіційного та ділового дискурсу. Це демонструє прагнення до інклюзивної мови, де стать особи не є основним комунікативним маркером. Німецька мова поєднує традиційне граматичне маркування роду з прагненнями до інклюзивності. Такий підхід дозволяє зберігати граматичну систему мови та відображати сучасні соціальні зміни.

Отже, фемінітиви виконують подвійну функцію: слугують граматичним маркером жіночого роду; відображають соціальні трансформації, тенденції до інклюзивності і розвиток мовної культури. Поява та закріплення фемінітивів у повсякденній мові, медіапросторі та офіційних документах демонструє, що мовна система взаємодіє з соціокультурними процесами, сприяючи формуванню мовної ідентичності, зміцненню мовної свідомості, підтримці гендерної рівності. Протиріччя у ставленні до фемінітивів є природним відображенням суспільних трансформацій. З одного боку, вони відкривають можливості для відображення жіночого досвіду та рівності, з іншого – викликають дискусії щодо природності, традиційності та стилістичної прийнятності нових мовних форм.

Висновки. Результати свідчать, що фемінітиви є важливим мовним інструментом, який відображає соціальні трансформації та гендерні зміни у суспільстві. Їхнє поширення впливає на словниковий склад, граматичну структуру та культурні уявлення мовних спільнот.

Українська та німецька мови демонструють прямий зв'язок між граматичним родом і словотвірною продуктивністю фемінітивів; англійська реалізує гендерну різницю переважно лексично. Словотвірні стратегії у трьох мовах не лише відповідають морфологічним можливостям, але й відображають соціальні запити щодо гендерної рівності. Роди і словотвірчі механізми формують різну гнучкість та потенціал для інклюзивної мови, що робить порівняння особливо цікавим у сучасному соціолінгвістичному контексті.

Перспективою подальших досліджень вбачаємо вивчення фемінітивів у конкретних дискурсах або в інших мовних групах (романська, тюркська тощо).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Steriopolo O., Schütze C. Referential means in German: An experimental study comparing feminine epicene nouns with masculine generic nouns. *Linguistics*. 2025. Vol. 63. Issue 4. P. 1065–1101. <https://doi.org/10.1515/ling-2023-0049>.
2. Lehecka T. Antecedents of a novel gender-neutral pronoun: A corpus-based approach to pronoun reference in Swedish. *Corpora*. 2023. Vol. 18. Issue 3. P. 329–356. <https://doi.org/10.3366/cor.2023.0290>.

3. Storme B., Delaloye Saillen L. Effects of grammatical gender on gender inferences: Evidence from French hybrid nouns. *Linguistics Vanguard*. 2024. Vol. 10. Issue 1. P. 297–308. <https://doi.org/10.1515/lingvan-2022-0064>.
4. Abbondanza M., Galimberti V., Bonomi V., Reverberi C., Durante F., Foppolo F. Neutralizing gender in role nouns: Investigating the effect of ə in written and oral Italian. *Frontiers in Communication*. 2025. Vol. 9. Article 1530778. <https://doi.org/10.3389/fcomm.2024.1530778>.
5. Irizarry A. R., Tamargo R. E. G. Processing of pronouns with gender-inclusive –x in Spanish: An eye-tracking study. *Social Psychological Bulletin*. 2025. Vol. 20. Article e13611. <https://doi.org/10.32872/spb.13611>.
6. Chalyvidou D., Weber A. The role of grammatical gender and gender stereotypes in noun processing: The tug of war in Greek. *Social Psychological Bulletin*. 2025. Vol. 20. Article e13469. <https://doi.org/10.32872/spb.13469>.
7. Vajdlová M. Czech i-stem feminine nouns ending in -n and their development in Older Czech (from 1300 to 1900). *Studia z Filologii Polskiej i Słowianskiej*. 2022. Vol. 57. Article 2719. <https://doi.org/10.11649/sfps.2719>.
8. Mikić Ljubi J., Matkovič A., Bon J., Kanjuo Mrčela A. The effects of grammatical gender on the processing of occupational role names in Slovene: An event-related potential study. *Frontiers in Psychology*. 2022. Vol. 13. Article 1010708. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1010708>.
9. Sazonova Y., Oleksenko O. Evaluative potential of grammatical gender asymmetry in Ukrainian social and political media discourse. *Alfred Nobel University Journal of Philology*. 2025. Vol. 1. Issue 29. P. 234–250. <https://doi.org/10.32342/3041-217X-2025-1-29-14>.
10. Alkhalil S. F. A. Women’s representations in Saudi Arabia: The case of universities’ online discourses. *Cogent Arts and Humanities*. 2024. Vol. 12. Issue 1. Article 2539718. <https://doi.org/10.1080/23311983.2025.2539718>.
11. Abu-Odeh M. H., Mahadin R. S. An optimality-based analysis of the morphophonemics of diminutives in Bani Sakhar. *Theory and Practice in Language Studies*. 2025. Vol. 15. Issue 6. P. 1908–1917. <https://doi.org/10.17507/tpls.1506.19>.
12. Cruz A. Linguistic factors modulating gender assignment in Spanish-English bilingual speech. *Bilingualism: Language and Cognition*. 2023. Vol. 26. Issue 3. P. 580–591. <https://doi.org/10.1017/S1366728922000839>.
13. Sotiropoulou M.-S., Cornwell S. Grammatical gender correspondence between French, Greek, and Spanish nouns. *Journal of Monolingual and Bilingual Speech*. 2023. Vol. 5. Issue 2. P. 231–286. <https://doi.org/10.1558/jmbs.26510>.
14. Kim J., Angs S., Gygax P., Gabriel U., Zufferey S. The masculine bias in fully gendered languages and ways to avoid it: A study on gender neutral forms in Québec and Swiss French. *Journal of French Language Studies*. 2023. Vol. 33. Issue 1. P. 1–26. <https://doi.org/10.1017/S095926952200014X>.
15. Verelst N. Gender marking in inanimate contexts: Developments in Dutch and German. *Leuvense Bijdragen*. 2023. Vol. 104. P. 154–187. <https://doi.org/10.2143/LB.104.0.3293186>.
16. Jarrah M., Jaradat A. The syntax of the diminutive morpheme -aaj in Egyptian Arabic, Syrian Arabic, and Jordanian Arabic. *Linguistics Vanguard*. 2022. Vol. 8. Issue 1. P. 69–81. <https://doi.org/10.1515/lingvan-2021-0031>.
17. Фаріон І. Фаріон про фемінітиви: Хто й чому просуває гвалтування української мови. <https://surl.li/ifuaxu> (дата звернення: 09.11.2025).
18. Merriam-Webster Dictionary. Feminine. <https://surl.li/wwmstj> (дата звернення: 09.11.2025).
19. Сабадир Г. Структура фемінітивів сучасної української мови. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Том 2. Вип. 62. С. 168–172. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/62-2-27>.
20. Малахова О. Фемінітиви – не данина моді, вони властиві українській мові як системі. <https://surl.li/ugguua> (дата звернення: 09.11.2025).
21. Duden Online. Studierende. <https://surl.li/voevra> (дата звернення: 09.11.2025).
22. Davlyatova M. Linguistic factors of formation of femininities and gender neutral words in professional lexicon in the English language. *International Conference “Humanistic Role of Language and Literature in the Contemporary Globalization”*. 2024. P. 315–318. doi: <https://doi.org/10.2024/dmtbqa13>
23. Деркачова О. День вчителя і вчительки: коли ми полюбимо фемінітиви в українській мові? <https://surl.li/gvhoqf> (дата звернення: 09.11.2025).
24. Леся Українка. Така її доля. <https://surl.li/tbqczs> (дата звернення: 09.11.2025).
25. Стежко Ю. Фемінітиви в українській мові: лінгвосоціальний контекст. Філологічні трактати. 2020. Том 12. Вип. 2. С. 104–113. <https://surl.li/cc/xkxckl> (дата звернення: 09.11.2025).
26. Education.ua. Фемінітиви. Як правильно формувати фемінітивні словоформи. <https://surl.li/nrjnmh> (дата звернення: 09.11.2025).

27. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2008. 713 с. <https://surl.li/qjwljc> (дата звернення: 09.11.2025).
28. Hellinger M., Bußmann H. Gender across Languages: The Linguistic Representation of Women and Men. Amsterdam: John Benjamins, 2003. 391 p. <https://doi.org/10.1075/impact.11?locatt=mode:legacy>.
29. Kasper S. Sprachideologien in der öffentlichen Debatte um geschlechtergerechte Sprache. Ein kritischer Versuch. *Studia Germanica Gedanensia*. 2022. Heft 47. S. 24–39. <https://doi.org/10.26881/sgg.2022.47.02>.
30. Bauer L. English Word-Formation. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. 311 p. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139165846>.
31. Holmes J. Introduction to Sociolinguistics. London: Routledge, 2013. 512 p. <https://doi.org/10.4324/9781315833057>.
32. Merriam-Webster Dictionary. They. <https://surl.li/tldvprq> (дата звернення: 09.11.2025).

Дата надходження статті: 13.11.2025

Дата прийняття статті: 22.12.2025

Опубліковано: 30.12.2025